

**AINEKOHTAINEN
OPETUSSUUNNITELMA
KANSANMUSIIKKI
HARMONIKKA**

Porvoon kaupungin Elinvoimalautakunta 18.11.2025

Kansanmusiikki-Harmonikan valmennusopinnot

Tavoitteet

- Soiton ilo, kiinnostuksen herättäminen
- Luonteva soittotapa ja soittimen hallinta
- Istuma-asento
- Käden asento
- Sormitukset
- Palkeen hallinta
- Perusrytmien hallinta
- Nuotinluku G-avain
- Korvakuulolta soittaminen
- Improvisaatio ja rytminen muuntelu
- Kotiharjoittelun opettelu
- Johdattaa perusopintoihin

Sisältö

- Helppoja sävelmiä
- Helppoja lastenlauluja
- Improvisaatioharjoituksia
- Yhteismusisointia

HARMONIKAN PERUSOPINNOT

Yleiset tavoitteet kaikille tasoille

Esittäminen ja ilmaiseminen:

Oppilas on aivan opintojen alusta asti aktiivisesti mukana luomassa musiikillisia kokonaisuuksia ja rakenteita. Hyvin pienistä elementeistä voidaan rakentaa hienoja kokonaisuuksia, muuntelu ja improvisaatio tekevät musiikista elävää. Vasta-alkajakin voi olla taiteilija.

Alusta asti opetellaan esiintymään niin yksin kuin ryhmänkin kanssa, soittaen ja laulaen. Tärkeää on myös tottua soittamaan erilaisissa kokoonpanoissa (isot ja pienet ryhmät, eri soittimet). Oppilas harjoittelee yhteissoittotilanteissa erilaisia rooleja: toimii solistina, säestäjänä, stemman soittajana ja ryhmän johtajana.

Oppimaan oppiminen ja harjoittelu:

Oppiminen tapahtuu sekä kuulonvaraisesti että nuoteista. Myös muuntelu ja improvisaatio ovat tärkeitä oppimisen osa-alueita aivan alusta asti.

Säännöllistä harjoittelua opetellaan ja siihen kannustetaan selkeillä ohjeilla ja oppilaalle sopivilla menetelmillä (taitotaulut, harjoittelupäiväkirjat jne.).

Uusien läksyjen yhteydessä hyödynnetään tunnilla tehtäviä videoita ja äänitteitä sekä kuvia (esim. uusien äänten löytyminen soittimesta). Samoin omaa soittamista ja esiintymistä havainnoidaan videointien avulla. Tärkeää on myös opettajalta ja muilta opiskelijoilta tuleva havainnointi.

Perustason jälkeen oppilas kykenee tuottamaan itsenäisesti perinteistä ja uutta kansanmusiikkia: soittaen, laulaen, improvisoiden ja säveltäen, niin yksin kuin ryhmässäkin.

Kuunteleminen ja musiikin hahmottaminen:

Musiikkia kuulonvaraista hahmottamista opetellaan ensin opettajan mallista sekä myöhemmin myös ilman visuaalista kuvaa esim. suoraan äänitteiltä. Nuottikuva tukee oppimista. Nuotinluku- ja kirjoitustaitoa hyödynnetään myös ohjelmiston etsinnässä sekä omissa sävellyksissä, sovituksissa ja nuotinnustöissä.

Oman soittamisen analysointia ohjataan videointien avulla.

Oppilaita kannustetaan kuuntelemaan musiikkia monipuolisesti ja käymään aktiivisesti konserteissa. Kuunteluihin voi sisällyttää myös tehtäviä (analyysitehtäviä, soittimien tunnistusta, tyylien ja aikakauden tunnistusta jne.). Opettaja voi vinkata tilanteeseen sopivista artisteista tai koota oppilaille soittolistoja.

Oppilaan omiin sävellyksiin etsitään inspiraatiota aktiivisella kuuntelulla: mitä tästä tyylistä voisin napata omaan sävellykseeni jne.

Säveltäminen ja improvisointi:

Säveltäminen ja improvisointi sekä muuntelu ovat mukana alusta asti ja olennainen osa opintoja. Oppilas kasvaa tehtäviensä mukana taitojen karttuessa. Vasta-alkajille luodaan

tarkempia raameja niin improvisaatioon kuin säveltämiseenkin esim. rajaamalla käytettäviä säveliä, rytmikuvioiden etukäteismäärittelyllä sekä bordunan tai yksinkertaisen harmonian käytöllä.

Asteikkoja lähestytään improvisaation ja säveltämisen kautta; mitä asteikkoa tässä tarvitsen tai käytän. Tätä kautta myös moodit tulevat tutuksi luonnollisella tavalla.

Improvisaatiota harjoitellaan monin erin tavoin yhteismusisoinnissa: soolon soittamista yhtyeen säestäessä, tempon ylläpitoa toisen improvisoidessa, kuuntelemis- ja reagointiharjoituksia jne.

Ryhmäsoitossa opetellaan improvisoimista ryhmässä, omien kappaleiden sovittamista ryhmälle, stemmojen tekemistä ja erilaisia säestämistapoja – niin etukäteen valmisteltuna kuin siinä hetkessä tehtynä.

- Soiton ilon löytäminen
- Soittimen hallinta
- Ergonomia
- Korvakuulolta soittaminen
 - opettajan esimerkistä
 - tallenteelta
 - nyanssien matkiminen
- Nuotinluku
 - G-avain
 - F-avain
 - Rytmit

- Yhteissoitto
 - Kaikilla tasoilla
 - Stemmasoitto
 - Säestys
 - Erilaiset kokoonpanot
 - Eri soittimien kanssa
- Muuntelu ja improvisaatio
 - Rytminen muuntelu
 - Melodinen muuntelu
 - Improvisointi valmiiseen rytmiin
 - Improvisointi rajatuilla sävelillä
 - Vapaa improvisaatio
- Omat sävellykset kaikilla tasoilla

PERUSTASO 1

Tavoitteet

- Luonteva soittotapa ja soittimen hallinta
- Palkeen käsittely: kuinka soittaa kovaa/hiljaa
- Oppii harjoittelemaan säännöllisesti ja järkevästi
- Oppii soittamaan korvakuulolta opettajan esimerkin mukaan
- Nuotinluku (G-avain)
- Asteikot
 - Duureja, molleja ja moodeja
- Rytminen muuntelu
- Improvisaatio
 - Rytmimprovisaatio rajatuilla sävelillä
 - Vapaa improvisaatio rajatuilla sävelillä
- Mahdollisuuksien mukaan tutustumista diatonisiin haitareihin (jos pääsoitin on 5-rivinen) tai 5-riviseen (jos pääsoitin on diatoniset haitarit)
- Oppii esiintymään erilaisissa tilanteissa
- Soiton ilo

Sisältö

- Erityylyisiä sävelmiä
- Omia sävellyksiä
- Muuntelu- ja improvisaatioharjoituksia
- Helppoja säestystehtäviä
- Ilman sointupohjaa
- Sointupohjalla
- Yhtymusisointia soittaen ja laulaen

TASOSUORITUS

Tekninen osa

Sisältyy taiteelliseen osioon improvisaation ja muuntelun muodossa

Taiteellinen osa

- Ohjelma
 - Kolme nuoteitta esitettävää kappaletta
 - Osa kappaleista esitetään opettajan/yhtyeen kanssa
 - Esitys sisältää muuntelua ja/tai improvisaatiota sekä säestämistä
 - Oppilas kirjoittaa lyhyen esittelytekstin, jossa kertoo hieman itsestään sekä tutkinto-ohjelmasta (esim. kappaleiden alkuperästä)
- Lautakunta
 - 2–3 jäsentä, oma opettaja sekä oppilas
- Ulkoa soitto
 - Koko ohjelma esitetään nuoteitta, myös yhteissoitto

PERUSTASO 2

Tavoitteet

- Luonteva soittotapa ja soittimen hallinta
- Palkeen käsittely: kuinka soittaa kovaa/hiljaa
- Itsenäinen harjoittelu sekä erilaiset harjoittelumetodit
- Korvakuulolta soittaminen
 - Myös nyanssien imitointi
- Nuotinluku (G-avain ja F-avain)
- Rytminen ja melodinen muuntelu
- Omien rakenteiden kokoaminen
- Omat sävellykset
- Omat sovitukset
- Improvisaatio
 - Duuri, molli (luonnollinen, harmoninen), miksolyydinen, doorinen
 - Vapaa improvisaatio rajatuilla sävelillä
- Mahdollisuuksien mukaan tutustumista diatonisiin haitareihin (jos pääsoitin on 5-rivinen) tai 5-riviseen (jos pääsoitin on diatoniset haitarit)
- Esiintymiset erilaisissa tilanteissa
- Soiton ilo

Sisältö

- Erityylyisiä sävelmiä
- Omia sävellyksiä
- Muuntelu- ja improvisaatioharjoituksia
- Helppoja säestystehtäviä

- Ilman sointupohjaa
- Sointupohjalla
- Yhtymusisointia soittaen ja laulaen

TASOSUORITUS

Tekninen osa

- Säestystehtävä
 - Lautakunnan antama säestystehtävä voi olla joko sointusäestystä tai toisen äänen tuottamista
 - Soinnutus voi olla helppo, tärkeämpää on monipuolisten säestystapojen käyttö sekä muuntelu
 - Voi suorittaa erillään taiteellisesta osiosta
 - Lautakunnassa yksi jäsen, oma opettaja sekä oppilas
 - Muilta osin tekninen osio nivoutuu taiteelliseen osioon (muuntelu ja improvisaatio)

Taiteellinen osa

- Ohjelma
 - Neljä nuoteitta esitettävää kappaletta
 - Osa kappaleista esitetään opettajan/yhtyeen kanssa
 - Esitys sisältää muuntelua ja improvisaatiota sekä säestämistä, mielellään myös omia sävellyksiä/sovituksia
 - Oppilas kirjoittaa lyhyen esittelytekstin, jossa kertoo hieman itsestään sekä tutkinto-ohjelmasta (esim. kappaleiden alkuperästä)
- Lautakunta
 - 2–3 jäsentä, oma opettaja sekä oppilas
- Ulkoa soitto
 - Koko ohjelma esitetään nuoteitta, myös yhteissoitto

PERUSTASO 3

Tavoitteet

- Itsearviointitaitojen kehittäminen
 - Esim. oman harjoittelun analysointi videon avulla
- Erilaiset paljetekniikat (esim. tremolo)
- Muuntelu ja improvisointi
 - Monipuolinen ja tyylinmukainen improvisointi
 - Kaikissa sävellajeissa
- Korvakuulosoitto
 - Myös äänitteeltä
- Nuotinluku
 - Kaikki sävellajit, myös modaaliset
 - Kaikki tahtilajit, myös vaihtuvat

- Omien sovitusten ja rakenteiden tekeminen
- Omat sävellykset
 - Erityylyisiä
 - Sekä standardi- että melodiabassolle
- Yhteissoitto
 - Omien sovitusten tekeminen
 - Stemmojen keksiminen
 - Monipuolinen säestäminen
 - Myös laulaen
- Esiintyminen
 - Selviää laajempien kokonaisuuksien esittämisestä
 - Soiton ilo

Sisältö

- Improvisaatio- ja muunteluharjoituksia
- Erityylyisiä säestystehtäviä sekä toisen äänen tuottamisharjoituksia
- Erityylyisiä sävelmiä
 - Myös harmonikan “kultakauden” sävellyksiä (esim. Frosini, Pihlajamaa) sekä uutta harmonikalle sävellettyä musiikkia ja barokkimusiikkia
- Omia sävellyksiä
- Omia sovituksia

TASOSUORITUS

Tekninen osa

- Säestystehtävä
 - Lautakunnan antama säestystehtävä voi olla joko sointusäestystä tai toisen äänen tuottamista
 - Soinnutus voi olla helppo, tärkeämpää on monipuolisten säestystapojen käyttö sekä muuntelu
 - Voi suorittaa erillään taiteellisesta osiosta
 - Lautakunnassa yksi jäsen, oma opettaja sekä oppilas
 - Muilta osin tekninen osio nivoutuu taiteelliseen osioon (muuntelu ja improvisaatio)

Taiteellinen osa

- Oppilas suunnittelee yhdessä opettajansa kanssa n. 10-15 min. ohjelmakokonaisuuden, josta osa esitetään opettajan/yhtyeen kanssa
- Esitys sisältää erityylyisiä nuotteita esitettäviä sävelmiä, omia sävellyksiä ja/tai sovituksia, muuntelua, improvisaatiota sekä säestystä
- Oppilas kirjoittaa lyhyen esittelytekstin, jossa kertoo hieman itsestään sekä tutkinto-ohjelmasta (esim. kappaleiden alkuperästä)

Lautakunta 2–3 jäsentä, oma opettaja sekä oppilas

SYVENTÄVÄT OPINNOT

Tavoitteet

- Perusopetuksen opintojen laajentamista ja syventämistä oppilaan omien tavoitteiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan
 - Esim. taiteidenvälisyys
 - Multi-instrumentalistisuus
- "Oman äänen" etsiminen
- Ilmaisun laajentaminen
- Musiikillisten ja instrumenttitekniisten taitojen kehittäminen
- Monipuolisten, toimivien konserttikokonaisuuksien suunnittelu
- Soiton ilo

Sisältö

- Monipuolinen ohjelmisto
 - Painottuu oppilaan mieltymysten mukaan
 - Sisältää joka tapauksessa monipuolisen valikoiman koti- ja/tai ulkomaista kansanmusiikkia sekä omia sävellyksiä ja improvisaatiota
- Oppilaan kiinnostuksen kohteiden mukaan kannustetaan taiteidenvälisyyteen sekä mahdollisten sivuinstrumenttien käyttöön tutkinnossa
- Osallistuminen erilaisiin yhteisötuotantoihin

Lopputyö

- Ohjelma
 - Oppilas suunnittelee yhdessä opettajansa kanssa n. 15-20 min. ohjelmakokonaisuuden, joka tuo monipuolisesti esille oppilaan muusikkoutta ja instrumentin hallintaa
 - Oppilasta kannustetaan miettimään laajempaa osaamistaan ja hyödyntämään muita kiinnostuksen kohteitaan kokonaisuutta suunnitellessa (esim. sivuinstrumentin, musiikkiteknologian, tanssin, kuvataiteen, draaman yms. yhdisteleminen pääinstrumenttiin)
 - Konsertti voi olla joko osittain tai kokonaan videomuodossa.
 - Oppilas kirjoittaa esittelytekstin, jossa kertoo hieman itsestään sekä tutkinto-ohjelmasta (esim. kappaleiden alkuperästä)
- Tasosuoritus voi koostua myös erillisistä (esim. eri teemaisista) konserteista
 - Esim. 2x10 min.
- Lautakunta
 - 2-3 jäsentä, oma opettaja sekä oppilas